

Rystende undersøgelse om

Fakta

- Morten Kjærum, 52 år
- Siden marts 2008 direktør for Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder, der har adresse i Wien.
- Gift med professor dr. jur. Mette Hartlev, Københavns Universitet.
- Han blev cand. jur. i 1984 og blev straks leder af Dansk Flygtningehjælps asylafdeling.
- 1991 direktør for Det Danske Center for Menneskerettigheder.
- 2002 direktør for Institut for Menneskerettigheder.
- 2002 medlem af FNs komite til bekæmpelse af racediskrimination.
- 2004 formand for De nationale Menneskerettighedsinstitutioners Internationale Koordinationskomite.

Det er vores opgave at sørge for, at rapporterne lander på de rigtige borde, men vi kan ikke sige til de enkelte lande, hvad de skal gøre, siger Morten Kjærum, der i 2008 læggende Rettigheder.

På dele af arbejdsmarkedet sker der en ekstrem udnyttelse. Det moderne slaveri bliver det kaldt. Vi ved, der er tale om store tal, og at det foregår over hele Europa, både i Nord-, Øst, Central- og Syd-europa.

Morten Kjærum

Annelise Mølvig skriver

Fremmedhad, vold, slaveri og misbrug af personlige oplysninger er almindeligt i år 2010. EUs Agentur for Grundlæggende Rettigheder afdækker problemerne, men kan ikke tvinge de enkelte medlems-lande til at gøre noget.

WIEN/KØBENHAVN. 30.000 interviews for at komme til bunds i en sag, er ikke et særsyn.

Der ligger et stort arbejde bag EUs store undersøgelser på hele menneskerettighedsområdet, gerne krydret med eksempler på, hvad man nogle steder har gjort for at løse problemerne, men Agenturet har ikke beføjelse til udøvende magt.

Det er EU-Kommissionen, Rådet og EU-parlamentets opgave at udstikke lovene og tjekke, at de bliver overholdt, men Agenturet leverer dokumentationen.

Når EUs Agentur for Grundlæggende Rettigheder vil se på et problem, indkalder agenturet de relevante aktører til en høring for at indkredse og definere problemet. Derefter bliver de europæiske topekspert på området indkaldt.

Når problemet, opgaven og metoden er klart defineret, finder Agenturet et analysefirma, eksperter eller andre, der

kan løfte opgaven. Agenturets rapporter bygger på data-indsamling af hidtil uset størrelse.

Den store undersøgelse om homofobi har markant ændret flere landes holdning til spørgsmålet.

- Før rapporten spurgte flere, om det nu også var et problem, og om de behøvede at forholde sig til det. Efter vores rapport lå klar, forstummede den diskussion. Vi har gjort problemet synligt gennem veldokumenteret dataindsamling, siger danske Morten Kjærum, der er direktør for EUs Agentur for Grundlæggende Rettigheder, der er placeret i Wien.

Chokerende dokumentation

Da undersøgelsen om mindretal og etniske grupper lå klar, blev selv Morten Kjærum forfærdet og betegner det som »overvældende størrelsesorden«, at hver anden af EUs 10-12 millioner romaer inden for det seneste år har oplevet at blive diskrimineret, og hver fjerde har været udsat for kriminalitet. Det, der rystede den erfarne direktør mest, var, at næsten tre fjerdedele af romaerne ikke ved, at det er forbudt at diskriminere. Fordi de ikke tror, at myndighederne vil tage sig af det, anmelder de det heller ikke.

- Det er rystende, at 86 procent af romaerne ikke ved, hvilken klagemulighed de har, og hvilken organisation de kan henvende sig til for at få hjælp, hvis de bliver diskrimineret. De kender ikke deres rettigheder og klagemuligheder, siger Morten Kjærum.

Undersøgelsen viste, at diskriminationen er størst i Tjekkiet, Ungarn, Po-

len og Grækenland, mens »kun« mellem 25 og 41 procent af romaerne har oplevet diskrimination inden for det seneste år i Slovakiet, Bulgarien og Rumænien.

Men undersøgelsen viser også, at i lande som Danmark og Tyskland optræder såvel offentligt ansatte som privatansatte, for eksempel i restaurationsbranchen, ofte diskriminerende.

- Når sådan en rapport foreligger, så er det vores opgave at gå tilbage til ligeberettigelsesorganisationerne og til menneskerettighedsorganisationerne og sige, at her er noget, vi er nødt til at diskutere. Vi indkalder til møder, hvor deltagerne kan lære af hinanden og gensidigt diskutere sig frem til løsninger, siger Morten Kjærum. Agenturet sørger også for, at politiet, institutter, ministerier, NGO'er og andre i de enkelte lande kender rapportens indhold.

Agenturet kobler altid de store undersøgelser sammen med eksempler på områder, hvor det er lykkedes at forbedre situationen, så det kan tjene som inspiration for andre.

- Fælles for de steder, hvor det er lykkedes at gøre noget ved problemerne, er, at man her har inddraget romaerne i at finde løsninger, siger Morten Kjærum.

Fremsyn og viden

- Det er vores opgave at sørge for, at rapporterne lander på de rigtige borde, men vi kan ikke sige til de enkelte lande, hvad de skal gøre. De kan gå til os og spørge, og vi kan understøtte med viden, siger Morten Kjærum, og fortæller også, hvordan hans Agentur er

med til at forme EUs politik.

- Det er EU-kommissionen, Rådet og Parlamentet, der vedtager lovene, men vi giver vigtigt input til politikken ved at dokumentere fakta gennem store sociologiske undersøgelser, siger han.

Agenturet opererer ikke kun inden for de gængse felter omkring religionsfrihed, seksuel observans, mindretal, etniske grupper og den slags. I øjeblikket arbejder Agenturet på at tage fat i databeskyttelse, for ligesom vi har ret til at være rødhårede, homoseksuelle og tilbede den gud, vi tror på, så har vi også rettigheder over for de store systemer - herunder ret til, at de personfølsomme oplysninger, der svæver rundt ude i cyberspace, ikke bliver misbrugt.

Hvor det enkelte menneske måske ikke kan se et problem i at blive kropsscannet i lufthavnen, overvejer Agenturet, hvordan man kan sikre, at viden om ens unormale undertøj, perverse tatoveringer eller deformiteter ikke bliver kørt sammen med ens eksamensresultater, jobansøgninger eller bankforhold.

- De store mængder personfølsomme oplysninger er en tikkende bombe under folks sikkerhed, erklærer Morten Kjærum.

Opvartende slaver

Andre emner, Agenturet vil tage op, er migration og slaveri.

- Europa vil være under et stort migrationspres de kommende år. Spørgsmålet er, hvordan vi får skabt nogle rammer og en forståelse, der kan styrke migrationsprocessen, siger Morten

Europas mindretal

Foto: EU

blev direktør i EUs Agentur for Grund-

Kjærum og tilføjer, at Agenturet vil arbejde på at dokumentere udnyttelse af andre mennesker.

- På dele af arbejdsmarkedet sker der en ekstrem udnyttelse. Det moderne slaveri bliver det kaldt. Vi ved, der er tale om store tal, og at det foregår over hele Europa, både i Nord-, Øst, Central- og Sydeuropa, men vi kender ikke tallene endnu, siger Morten Kjærum og kommer med et konkret forslag:

- Næste gang du er til middag, kan du jo spørge de tjenende ånder eller au-pairen om, hvordan de bliver behandlet, og hvad de får i løn. Men måske skal du ikke gøre det, mens værten lytter, siger han og henviser til Euro-pol, der siger, at det er et kæmpeproblem. Der har aldrig været så meget slaveri i verden som i dag.

På Asylområdet vil Agenturet sammen med EUs Agentur for Grænsekontrol, Frontex, se på, om de enkelte medlemslandes grænsekontrol lever op til EUs standard. Ligesom Agenturet også vil tage fat i problemerne omkring de uledsagede asylbørn, der forsvinder fra asylcentre og andre opbevaringssteder.

- I Danmark forsvandt der i perioden 2002-08 605 børn fra Gribskov Asylcentre, det vil sige cirka 100 om året, og vi ved ikke, hvor de forsvinder hen. Vi formoder, at nogle finder noget familie, men vi ved ikke, hvad der sker med resten. Om de bliver ført ind i sexindustrien, brugt til organdonation eller andet. Det er vigtigt at gøre myndighederne opmærksomme på det, siger Morten Kjærum og fortæller, at tallene fra Holland, Sverige og England

Fakta

- Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder/Agentur der Europäischen Union für Grundrechte http://fra.europa.eu/fra/Website/home/home_en.htm
- Grundlagt marts 2007 (før det var Det Europæiske Observatorium for Racisme og Fremmedhad, EUMC).
- Har blandt andet til opgave at bekæmpe fremmedhad og intolerance, forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering eller af personer, der tilhører mindretal, samt alle kombinationer af disse grunde (flere forskellige former for forskelsbehandling).
- Har netop stået bag den første EU-undersøgelse af diskrimination af immigranter og etniske minoriteter. 23.500 mennesker fra etniske minoritetsgrupper er blevet personligt interviewet, det samme er 5000 mennesker fra flertalsbefolkningerne.
- Resultatet viser, at for eksempel hver anden roma har oplevet at blive diskrimineret, og af dem, der bliver diskrimineret, ved flertallet ikke, at det er forbudt – og kun et lille fåtal ved, hvor de kan få hjælp.
- Undersøgelsen viser også, at især somaliere ofte bliver diskrimineret i både Danmark og Tyskland. Ikke kun på restauranter, men også af socialarbejdere og ansatte i skolerne.

giver et tilsvarende billede. Agenturet har ingen tal fra Tyskland.

- Generelt er statistikkerne meget dårlige, så vi opfordrer landene til mere systematisk at indsamle data om forsvundne mennesker, siger Morten Kjærum.

Han kan blive ved med at nævne eksempler på grupper, der bliver holdt nede af flertallet og ikke kender deres rettigheder. Voldsramte kvinder, som eksperterne vurderer, der er 10-15 procent af i Europa. Han nævner også, at der skal fokus på befolkningernes kendskab til deres rettigheder:

- Det at have rettighederne er kun halvdelen. Folk skal også kende deres rettigheder og vide, hvor de kan få hjælp.

ARKIVFOTO

I Kiel har sinti-romaere fået deres eget boligkvarter, som blev officielt indviet med en minister og andre fine gæster i sommeren 2008. En undersøgelse viser, at hver anden roma i Europa har oplevet forfølgelse og hver fjerde har været udsat for kriminalitet.

Foto: EU

Det er også lande som Danmark og Tyskland, at Morten Kjærum retter det kritiske blik på.